

Psychomotorický vývoj dítěte v postnatálním období a v prvním roce života

MUDr. Martina Kašparová

Centrum komplexní péče pro děti s poruchami
vývoje

Pediatrická klinika 2LF UK a FN v Motole, Praha

Seminář 6.ročník

Psychomotorický vývoj dítěte

Vývoj specificky lidských schopností jako je

- vzpřímená chůze
 - přesná koordinace činnosti rukou a koordinace ruka - oko
 - vyvinutá schopnost komunikace - řeči a porozumění řeči
 - schopnost sociálního chování
-

Psychomotorický vývoj dítěte

je vlastní pro celé lidstvo

ale u jednotlivce se tyto schopnosti

projevují do určité míry různě –

podléhají vlivům individuálních dispozic

člověka – dítěte

a **vlivu prostředí**

Psychomotorický vývoj dítěte

- je určován především neurologickým vývojem dítěte
 - činnost mozku a jeho aktivita se v průběhu dětského vývoje mění v souvislosti se zráním mozkové tkáně – záznam na EEG
 - vývoj dítěte v prvním roce věku je velmi rychlý a vede k velkému pokroku ve všech jeho oblastech
-

Psychomotorický vývoj dítěte

ovlivňují :

- prenatálně – vrozené dispozice, genetické vady, vrozené vývojové vady, adnatní infekce,
- komplikace perinatální: infekce, hypoxie, záchvatové stavy,
- kdykoliv v dalším období prodělané závažné stavy - hypoxie, úrazy, infekce
jakákoliv nemoc v průběhu života může vývoj dítěte ovlivnit
- ze strany prostředí – nedostatečné podnětné prostředí - v rodině, v ústavní péči apod.

Psychomotorický vývoj dítěte

- správné posouzení PM vývoje dítěte umožňuje **časnou diagnostiku a terapii**
 - **časná intervence** umožňuje dosažení co nejvyšší kvality vývoje u dětí s různými problémy, resp. zdravotním postižením (Úmluva o právech dítěte, 1989, čl.23,24)
-

Hodnocení PMV v 1. roce věku

Jednotlivé metody přinášejí různá kritéria a způsoby hodnocení:

- **Vlachovo schéma** – hodnotí vývoj v jednotlivých měsících v 5 základních polohách
 - **Vojtova neurokineziologická diagnostika** rozděluje období podle typu pohybu, hodnotí dítě v polohových reakcích
-

Hodnocení PMV v 1. roce věku

- **Mnichovská funkční vývojová diagnostika**

orientační hodnocení vývoje dítěte v 8 kategoriích pomáhá odkrýt 10% dětí s opožděným vývojem

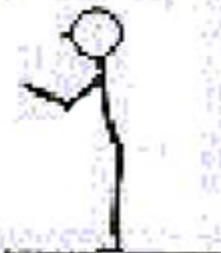
- vyšetření **dle Gesella** se hodnotí motorika, adaptivní chování, řeč a sociální chování a to ve vztahu k věku – používají psychologové

Hodnocení PMV v 1. roce věku

- **škály Bayleyové - BSID** pro různý věk
Infant Behavior Record záznam chování kojence, který obsahuje 27 kategorií
Pro věk batolecí a pro věk 2-3 let věku jsou rozděleny na škálu mentálního vývoje, motorického vývoje, sociálního vývoje
 - z dalších např. **Denverský vývojový screeningový test** (USA)
-

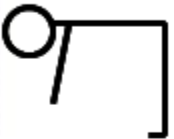

Hodnocení PMV dle Vlacha do 6. měsíce věku

	1 měsíc	2 měsíce	3 měsíce	4 měsíce	5 měsíců	6 měsíců
I. Poloha na zádech	 Facies sym. Refl. úchop Tonické šijové reflexy	Sledování očima Úsměv	 Brouká Reakce na zvuk	Obrací se za zvukem Hraje si s rukama	Sahá po hračce Dá hračku do úst	Najde zdroj zvuku očima
II. Trakce						
III. Poloha na bříšku	 Uvolní si obličej		 „Pase koně“			 Převrátí se na břicho

	1 měsíc	2 měsíce	3 měsíce	4 měsíce	5 měsíců	6 měsíců
IV. Závěs pod bříškem					Střemhlavý reflex	
Závěs v podpaží						
V. Stoj	 Reflexní stoj			 Neudrží váhu těla		 Udrží váhu těla (podpaždí)
VI. Úleky	Moro I, II. Fáze symetrie	Moro I. fáze		Moro nepřítomen		

Hodnocení PMV dle Vlacha do 12. měsíce věku

	7 měsíců	8 měsíců	9 měsíců	10 měsíců	11 měsíců	12 měsíců
I. Poloha na zádech	Hraje si s nohama					
Řeč	Vyslovuje slabiky	Opakuje slabiky	Zdvojuje slabiky			2 slova
II. Posazování		 <p>Samo se posadí</p>	Sebere drobek	Na výzvu provede paci-paci, pá pá..		Úchop opozicí palce a ukazováku
III. Poloha na bříšku	 <p>Pivotuje</p>	 <p>Plazí se</p>	 <p>Leze po 4</p>		Vyleze na schod	

	7 měsíců	8 měsíců	9 měsíců	10 měsíců	11 měsíců	12 měsíců
IV. Závěs pod bříškem			 Plachtí			 Přistává
V. Stoj	 Opora za ruce	 Drží se ohrádky	 Samo se postaví u nábytku	 Kvadrupe- dální chůze	 Tripedální chůze	 Postaví se bez držení

Vojtova neurokineziologická diagnostika

rozděluje vývojová období 1. roku na

- období holokinetické (0-6 týdnů) = pohybová odpověď celého těla na různé podněty
- období počátku cílené motoriky (7.-13. týden)
- příprava lokomoce (4.-8. měsíc)
- vertikalizace (9.-14. měsíc)
- kromě toho hodnotí Vojta polohové reakce u dětí – diagnostika neurol. stavu

Mnichovská funkční vývojová diagnostika pro 1. rok věku

	<i>VÝVOJOVÁ FÁZE LEŽENÍ PO ČTYŘECH</i>	<i>VÝVOJOVÁ FÁZE SEZENÍ</i>	<i>VÝVOJOVÁ FÁZE CHŮZE</i>	<i>VÝVOJOVÁ FÁZE ŮCHOPU</i>
<i>KONEC 6. MĚSÍČE</i>				
<i>KONEC 5. MĚSÍČE</i>				
<i>KONEC 4. MĚSÍČE</i>				
<i>KONEC 3. MĚSÍČE</i>				
<i>KONEC 2. MĚSÍČE</i>				
<i>KONEC 1. MĚSÍČE</i>				
<i>NOVOROZENEK</i>				

Mnichovská funkční vývojová diagnostika pro 1. rok věku

	<i>UÝÙOJOVÁ FÁZE LEZENÍ PO ČTYŘECH</i>	<i>UÝÙOJOVÁ FÁZE SEZENÍ</i>	<i>UÝÙOJOVÁ FÁZE CHŮZE</i>	<i>UÝÙOJOVÁ FÁZE ÚCHOPU</i>
<i>KONEC 12. MĚSÍČE</i>				
<i>KONEC 11. MĚSÍČE</i>				
<i>KONEC 10. MĚSÍČE</i>				
<i>KONEC 9. MĚSÍČE</i>				
<i>KONEC 8. MĚSÍČE</i>				
<i>KONEC 7. MĚSÍČE</i>			 <i>HOPSAHÍ</i>	

Mnichovská funkční vývojová diagnostika pro 1.rok věku

	VÝVOJOVÁ FÁZE UNIHANÍ	VÝVOJOVÁ FÁZE ŘEČ	VÝVOJOVÁ FÁZE SOCIÁLNÍHO VĚKU
KONEC 6. MĚSÍČE		PLYNULE ŽVATLA A ČISTĚ VYSLOVUJE RŮZNĚ SLABIKY S RŮZNOU HLASITOSTÍ A VÝŠKOU	CHOVÁ SE RŮZNĚ - ROZDÍLNĚ KE ZNÁMÝM A NEZNÁMÝM OSOBÁM
KONEC 5. MĚSÍČE		RYTHMICKĚ ŘETĚŽENÍ SLABIK	 NAKLAS SE SMĚJE, KDYŽ JE ŠKAÐLENO
KONEC 4. MĚSÍČE		ZUBORETNĚ SOUHLAŠKY (W, F) OBOURETNĚ (M, B)	
KONEC 3. MĚSÍČE		ŘETĚŽENÍ - RRRR	 SOCIÁLNÍ ÚSMĚV (SPOLEČENSKY ÚSMĚV)
KONEC 2. MĚSÍČE		HRDELNÍ ZVUKY E-EHE, EK-E-CHÉ, E-KRHE	 HLEDÍ DO OBLIČEJE, SLEDUJE JENŮ POHYB
KONEC 1. MĚSÍČE		SAHOHLAŠKY HEZI A, AHA, EH, HE, ČASTO SPOJENĚ	 NA CHVÍLI SE PŘESTA- NE POHYBOVAT PŘI SPATŘENÍ TVARĚ
NOVOROZENEC		PLAČE - NĚNÍ-LI V NÁLADĚ	 ZKLIDNÍ SE V NÁRUČI

Mnichovská funkční vývojová diagnostika pro 1. rok věku

	<i>VÝVOJOVÁ FÁZE UNITIVNÍ</i>	<i>VÝVOJOVÁ FÁZE ŘEČ</i>	<i>VÝVOJOVÁ FÁZE POROZUMĚNÍ ŘEČI</i>
<i>KONEC 12. MĚSÍČE</i>		<i>PRVNÍ SLABIKY DÁVAJÍCÍ SMYSL</i>	<i>UKONAVÁ JEDNODU CHÉ POKYNY</i>
<i>KONEC 11. MĚSÍČE</i>		<i>NAPODOBUJE ZVUKY (VYVOLANÉ CHVĚNÍM RTŮ)</i>	<i>REAČUJE NA ZÁKAZY</i>
<i>KONEC 10. MĚSÍČE</i>		<i>DIALOG: SPRÁVNĚ IMITUJE ZNĚNĚ SLABIKY</i>	<i>NA OSLOVENÍ HLEDÁ ZNĚNĚ OSOBU, NE- BO PŘEDMĚT-OTOČE- NÍM HLAVY</i>
<i>KONEC 9. MĚSÍČE</i>		<i>JASNĚ ZDVOJOVÁNÍ SLABIKY (ČA-ČA)</i>	
<i>KONEC 8. MĚSÍČE</i>		<i>ŠEPOT</i>	
<i>KONEC 7. MĚSÍČE</i>			

Hodnocení PMV v 1. roce věku

Základní pojmy

- **trimenon** – tříměsíční období v průběhu 1.roku života – celkem 4 trimenony
 - **milník** výraz pro určení věku, ve kterém má být dosaženo určitého stupně vývoje
 - **gestační věk**- u dětí nedonošených
 - **kalendářní věk** - věk podle data narození
-

oblasti vývoje

hrubá motorika – lokomoce –

vývojové fáze lezení, sedu a chůze : nejméně výraznější pokrok v 1. roce života. Změna polohy horizontální k vertikální - dítě se tzv. vertikalizuje

jemná motorika – pohyb rukou –

vývojové fáze **úchopu**:

zdokonaluje se až po manipulaci s drobnými předměty, koordinace pohybu a příprava na další období (psaní...)

oblasti vývoje

- **vnímání - percepce:** zrakové a sluchové vnímání a posléze rozvoj hry, poznávání souvislostí, logické myšlení
- **řeč** od neartikulované vokalizace – zvuky, hlásky, modulace k artikulované řeči – slabiky, zdvojování slabik, postupně nabývání významu až tvorbě slov
- **sociální chování:** kontakt s druhými osobami
zrakový kontakt , úsměv
reakce a sledování situací kolem , hříčky založené na interakci
rozpoznávání svého a cizího – prostředí, osob a tomu odpovídající interakce

období I. trimestr: 0 - 3.měsíc

Holokinetické období do 6.týdne,

Přechod z novorozeneckého období –
přetrvávají primitivní vývojové reflexy

- tonické šíjové reflexy,
 - úchopový,
 - sací,
 - reflexní plazení, chůze,
 - Moro reflex - úlekový
-

Počátek cílené motoriky (7.- 13. týden)

- odeznívají reflexy, uvolnění hypertonie
- sledování okolí
- cílené selektivní pohyby končetinami

-
- **lezení:** v poloze na zádech hlava dostává do středu, zdokonalení polohy na bříše, opora o předloktí se zvednutím hlavy
 - **sed a chůze:** lépe zvládá přitahování do sedu, udrží hlavu, odezňuje chůzový reflex, začíná opora nohou o podložku
 - **úchop:** otevírá se pěst a dítě začíná natahovat ruce po předmětu či se ho dotýká
-

-
- **vnímání - percepce:** dítě reaguje zrakově na předmět a dokáže sledovat obličej a to na obě strany, reaguje na zvuky
 - **řeč:** se objevují hlásky a samohlásky, řetězení gr.rrr,
 - **sociální kontakt:** sleduje pohyb obličeje a začíná se usmívat
-

období II.trimestr: 4. - 6.měsíc

- **lezení:** kontrola hlavy, na zádech zvedá nohy nad podložku, hraje si s nimi. Přetočí se na břicho, opora o předloktí i natažené paže, uvolňuje jednu ruku pro úchop
- **sed:** - aktivně se přitahuje do sedu, s oporou rovný sed, udrží hlavu při vychýlení.
- **stoj:** propíná kolena i kyčle a chvílemi se opírá o plná chodidla.
- **úchop:** hraje si s rukama, uchopuje podanou hračku a strká do úst, postupně si sám hračku podá, přendává z ruky do ruky, úchop dlaňový.

oblasti vývoje

- **vnímání:** je spojeno s prohlížením hraček v ruce, otáčením se za předměty, zvuky sledování spadnutého předmětu
 - **řeč:** obouretné hlásky, M,B, řetězení slabik až postupné žvatlání
 - **sociální chování:** se dítě hlasitě směje, vyžaduje pozornost, má z ní radost, reaguje rozdílně na známé a neznámé osoby
-

období III.trimestr 7.- 9. měsíc

- **lezení:** přetáčí se, začíná se plazit, pivotuje , houpe se na kolenou
- **sed:** zvedá se aktivně do sedu, počátek samostatného sedu, z polohy vleže se dostane do šikmého sedu, sedí v žabí pozici a od 9.měsíce již sám s pokrčenýma nohama
- **stoj:** hopsá , držen za ruce se plně opírá o DK
- **úchop:** současný úchop oběma rukama, klešťový úchop, hračky odhazuje

-
- **vnímání:** natahuje se po předmětech, protažením celého těla, sáhne pro předmět do ohraničeného prostoru (krabičky)
 - **řeč:** řetězce stejných slabik, melodika, různá hlasitost projevu
 - **sociální chování:** odvrací se od cizích, zarazí se v nové situaci, reaguje na hru na schovávanou
-

období IV.trimestr 10.- 12. měsíc

- **lezení:** vyvinutá kvadrupedální lokomoce,
- **sed:** od 10.měs. samostatný sed, s nataženýma nohama
- **chůze:** vytáhne se do stoje u nábytku, úkroky kolem nábytku, od 12.měs. kroky vpřed s držením za ruce, či ruku, první volné kroky
- **úchop:** 10. měs.: pinzetový úchop, 12.měs klešťový úchop

-
- **percepce:** přitáhne si hračku za provázek, všímá si detailů (na panence - oči, vlásky)
 - **řeč** nápodoba zvuků, první slabiky s významem, rozumí jednoduchým pokynům
 - **sociální chování:** předá hračku známé osobě na požádání
-